

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. Vtrum Deus directè vel saltem indirectè possit dici causa peccati?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

deret: At hoc non est dicendum; cum Theologi communiter dividant peccata in tria genera, scilicet in peccata ex infirmitate, ex ignorantia, & ex pura malitia, ut supra ostensum est: Ergo nec illud.

Disp. 2. art. 1.
31. Respondo negando sequelam: Licet enim in omni peccato interveniat error practicus ex parte intellectus, sufficienter tamen distinguitur peccatum ex infirmitate, vel ex malitia, à peccato ex ignorantia, ex diversa scilicet dispositione prava, quæ est causa formandi iudicium illud erroneum in intellectu, & pravam electionem in voluntate: nam in peccatis ex ignorantia, ignorantia vincibilis & culpabilis est causa formandi tale iudicium, & pravam electionem; in peccatis ex infirmitate vel passione, passio vehemens obfcurans intellectum, & ad se trahens voluntatem; in peccatis verò ex pura malitia, sola inordinatio & malitia voluntatis.

32. Circa alias causas interiores peccati, nempe appetitum sensitivum, & voluntatem, nulla occurrit celebris difficultas, vel controversia: constat enim causam immediatam peccati esse voluntatem, in qua libertas ut in propria sede residet; appetitum verò esse duntaxat causam illius mediatam & remotam (saltem si de peccato mortali loquamur) quia à passione appetitus, voluntas indirectè & per accidens movetur, quatenus scilicet passio iudicium rationis perturbat & impedit; quò impeditò & perturbatò, necesse est voluntatem, quæ iudicium rationis semper sequitur, in agendò perturbari. Cujus rei rationem reddit Caietanus; quòd passio appetitus sensitivi directè & per se moveat phantasiam, quæ est organum corporeum; quâ motâ & perturbatâ, necesse est perturbari intellectum, qui ab ea depromit species, quarum beneficio de rebus sensibilibus & corporeis iudicat; idèdque ipse intellectus aliter de his rebus iudicat quam oportet: quare cum voluntas ab intellectu determinetur, non mirum si ipsa tunc perturbetur, & à recto tramite declinet. Unde in peccatis ex passione appetitus sensitivi procedentibus, hic reperitur ordo seu processus: bona sensibilia & externa in primis sensus externos alliciunt; deinde eorum sensitivâ apprehensione imaginatio excitatur; hæc verò appetitum sensitivum accendit & commovet: ex appetitus sensitivi commotione phantasia movetur & perturbatur; quâ motâ & perturbatâ, obfcuratur ratio, quæ ab actuali debite regulari consideratione cessat, & ab illa deviat, & in errorem tandem ipsam trahit voluntatem, cujus actus liber & voluntarius peccatum per consensum consummat. Quod hoc lepido solet exemplo declarari: si lapillum in pellucidi fontis alveum projereris, illico fuissem illiusæ quor, ipso cristallo nitidius, turbatur, circulo primò efformato, qui alium ulterius circulum describit, hic denuo alterum, donec tota fontis superficies, tot veluti rugis, quot circulis horrefcat. Non dispari ratione bona sensibilia & externa sensus movent externos; his imaginatio excitata, appetitum commovet, appetitus phantasiam, quâ turbatâ, perturbatur & obfcuratur ratio; obfcurata verò seu perturbata ratio, voluntatem ad peccandum trahit; hæc denique ex sua natura cæca, errantem rationem sequens, liberè suggestioni prave consentit; quo actu peccatum complet, & consummat.

Tom. III.

A peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem, ut dicitur Jacobi 1.

Suos ergo parentes, suamque generis habet peccatum: mater illius est concupiscentia, quæ teste eodem Apostolo, cum conceperit, parit peccatum: pater est liberum arbitrium; semen matris est titillatio, sive delectatio, quam ingerit concupiscentia: denique illud concipitur per suggestionem & delectationem, & generatur ac consummat per consensum. Unde Gratianus in decreto dist. 7. ait quod tribus modis impletur omne peccatum, videlicet suggestionem, delectationem, consensum: suggestio fit per diabolum; delectatio per carnem; consensus per spiritum. Quod declarat exemplo peccati primorum parentum, in quo serpens primò culpam suggestit; Eva velut caro delectata est: Adami verò veluti spiritus consentit. Similia habet D. Gregorius in cap. 3. Job.

ARTICVLVS III.

Vtrum Deus directè vel saltem indirectè possit dici causa peccati?

Disp. 6. art. 4.
DE hac difficultate fusè egimus in tractatu de voluntate Dei, unde breviter hic eam discutimus, & quæ docet S. Doctor qu. 79. exponemus.

S. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò, Deum non esse, nec dici posse directè causam peccati. Ita D. Thomas hic quæst. 79. art. 1. & 2. & de malo qu. 3. art. 1. & alibi passim.

33. Probatum ratione quam ibidem prosequitur: Peccatum nominat ens & actionem cum quodam defectu, deformitatis scilicet & malitiæ moralis, quæ entitati actus adiungitur: unde ut aliquis dicatur, & sit rectè causa peccati, non sufficit quòd producat entitatem, & actualitatem, quàm de materiali importat, sed requiritur quòd ipsum defectum, seu deformitatem quam dicit de formali, attingat: Atqui Deus suâ motione & causalitate talem defectum & deformitatem non attingit, sed ab eo præscindit: Ergo non est, nec dici potest directè causa peccati. Major patet: nam hoc nomen *causa* appellat supra rationem, vel conceptum formalem cui coniungitur, ut constat cum dicimus Petrum esse causam statuæ: non enim est sensus esse causam ligni vel argenti, sed figuræ artificiosæ, quam hoc nomen *statua* pro formali importat: Atqui hoc nomen *peccatum* de formali importat malitiam, & deformitatem moralem: Ergo ut aliquis sit & dicatur causa peccati, non sufficit quòd ejus entitatem & actualitatem producat, sed requiritur in super, quòd ejus causalitas ad deformitatem & malitiam moralem, secundariò saltem & mediare se extendat. Minor autem in qua est difficultas, multipliciter suadetur: Primò ratione D. Thomæ hic art. 1. *Omne peccatum est per recessum ab ordine qui est in Deum sicut in finem: Deus autem omnia inclinât & convertit in seipsum, sicut in ultimum finem, sicut Dionysius dicit 1. cap. de divin. nomin. unde impossibile est quòd sit sibi vobis*

Ggg

aliis causa discedendi ab ordine qui est in ipsum: unde non potest directe esse causa peccati. Quam rationem sub aliis terminis proponit qu. 3. de malo art. 1. Peccatum (inquit) consistit in aversione voluntatis create ab ultimo fine: impossibile est autem quod Deus faciat voluntatem aliquis ab ultimo fine averri, cum ipsemet sit ultimus finis. Quod enim communiter invenitur in omnibus agentibus creatis, oportet quod hoc habeant ex imitatione primi agentis, quod dat omnibus suam similitudinem, secundum quod capere possunt, prout Dionysius dicit in y. cap. de divin. nomin. Nunquidque autem agens creatum invenitur per suam actionem alia quodammodo ad seipsum attrahere, assimilando ea sibi, vel per similitudinem forma, sicut cum calidum calefacit, vel convertendo alia ad finem suum, sicut homo per preceptum alios movet ad finem quem intendit. Est ergo hoc Deo conveniens, quod omnia ad seipsum convertat, & per consequens quod nihil avertat à seipso: ipse autem est summum bonum, unde non potest esse causa aversionis à summo bono, in quo ratio culpa consistit.

34. Secundò probatur eadem Minor alià ratione, quam S. Doctor ibidem art. 2. & in 2. dist. 37. qu. 2. art. 2. fuse exponit. Defectus qui est in effectu causæ particularis, non attribuitur causæ universalis, quæ est in se perfecta & indeficiens, sed tantum causæ proximæ & deficienti; licet perfectio ejusdem effectus in ipsam causam universalem reducatur. v. g. defectus fructuum in arbore, non in solem, sed in arborem reducitur, licet copia & maturitas fructuum in solem referatur; defectus claudicationis in curvitatem tibie aut obliquitatem itineris reducitur, licet perfectio ambulationis in virtutem motivam referatur. Pari modo in moralibus defectus aut deordinatio actus non attribuitur Deo, qui est causa indeficiens & universalis, sed libero arbitrio, quatenus in agendo rectæ rationis regulam non attendit, nec vult attendere.

Id alio exemplo declarat Dominicus Soto lib. 1. de natura & gratia cap. 18. his verbis: Dum optimus scribendi artifex, sive incommodo calamo, sive in mala papyro scribit, ipse quidem est causa scripturæ, malitia verò characteris refertur vel in calamum, vel in papyrum. Ita prorsus dum quis delinquit, Deus quidem cum homine est causa actionis, quatenus res quædam est; quod autem à lege declinet, soli imputatur libero arbitrio.

35. Tertiò Minor principalis alià ratione suadet: Deus per suam causalitatem id solum potest attingere, quod continetur intra objectum formale suæ omnipotentie: Sed formale peccati intra objectum divinæ omnipotentie non continetur: Ergo non potest à divina causalitate attingi. Minor probatur: Id solum continetur intra objectum divinæ omnipotentie, quod est ordinabile in Deum ut in ultimum finem; nam ratio primi principii & ultimi finis sibi mutuo correspondent, seu inter se convertuntur: Atqui formale peccati non est ordinabile in Deum ut in ultimum finem, sed potius est recessus & deviatio ab illo ut fine ultimo: Ergo formale peccati non continetur intra objectum divinæ omnipotentie.

36. Ex his intelliges primò, juxta doctrinam D. Thomæ, peccatum sub ratione entis & actus esse à Deo ut movente, & non solum ut simultaneè concurrente. Nam S. Doctor loco citato de malo art. 2. querit, utrum actio peccati sit à

Deo? Et respondet affirmativè, si illa sub ratione entis & actus consideretur; probatque in argumento sed contra, ex Augustino 3. de Trinit. dicente quod voluntas Dei est causa omnium specierum & motionum: sed actus peccati est quidam motus liberi arbitrii: ergo est à Deo. Quo etiam discursu utitur hic art. 2. in argum. sed contra. Deinde in corp. art. citati id demonstrat duplici ratione; unà communi, desumptà ex eo quod Deus, cum sit ens per essentiam, debet esse causa omnis entis per participationem: alià speciali, quam sub his terminis proponit. Necessè est omnes motus causarum secundarum causari à primo movente, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur à motu celi: Deus autem est primum movens respectu omnium motuum & spiritualium & corporalium, sicut corpus celeste est principium omnium motuum inferiorum corporum: unde cum actus peccati sit quidam motus liberi arbitrii, necessè est dicere quod actus peccati, in quantum est actus, sit à Deo. Ex quibus patet, juxta D. Thomam, peccatum, in quantum est actus & ens, esse à Deo ut movente, & non solum ut simul concurrente. Quam doctrinam didicit ab Alberto magno, suo magistro, qui in 2. dist. 31. art. 7. hæc scribit: Cum actus malus sit simpliciter actus egrediens à potentia activa perfecta secundum naturam, non egreditur ab ea, nisi secundum quod movetur à causa prima, alioqui sequeretur duo esse prima principia. Quam sententiam ita certam esse existimat, ut oppositam tanquam hæreticam à multis proferri ibidem asserat: Hæc (inquit) opinio (negans actus malos, in quantum actus & entia, esse à Deo movente) que obtriverat plures antiquorum, ferè cessit ab aula, & à multis modernorum reputatur hæretica. Item Dominicus Soto, ubi supra, expressè docet Deum præmovere ad actum peccati, ut est actus & ens & addit hanc esse communem Theologorum sententiam. Verba ejus sunt: Haud equidem dissentitur Theologi, entitatis (ita vocant) que est peccatum, Deum esse causam, eo efficientie genere, quo cuncta animalia & inanima ad suas naturales actiones permovet.

Intelliges secundò, veram rationem, cur Deus concurrat ad peccatum, ut est actus & ens, absque eo quod ejus causalitas ad illius malitiam & deformitatem se extendat, non peti ex indifferentia divini concursus, ut Recentiores existimant, sed potius ex summa & infinita ejus perfectione, ratione cujus in nostris actionibus eas solum formalitates potest attingere, quæ ad Deum ut ultimum finem sunt reducibiles, & ex duabus rationibus seu formalitatibus inter se identificatis, unam ab alia præcindere. Uade D. Thomas in 2. dist. 17. qu. 2. art. 2. sibi hoc argumentum objicit: Rei non assignatur causa efficiens secundum quod est in intellectu, sed secundum quod est in re: Sed quidam actus sunt, in quibus non potest separari illud quod est de natura actus à deformitate, nisi secundum intellectum, quia bene fieri non possunt: Ergo non causantur à Deo nisi secundum quod stant sub illa deformitate. Cui argumento sic respondet: Ad quintum dicendum, quod sicut actio que peccati deformitatem habet, dicitur bona, in quantum est actio, bonitate nature, non propter hoc quod aliquando inveniatur separata à deformitate, sed quia bonitas illa nature deformitati substat: ita etiam Deus dicitur cau-

sa illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformitas, hoc modo quod actionem non facit à deformitate separata, sed quia in actione deformitati conjuncta, hoc quod est actionis facit, & quod deformitatis non facit. *Est enim in aliquo effectu plura inseparabiliter conjuncta sunt, non oportet ut quod est causa ejus quantum ad unum, sit etiam causa ejus quantum ad alterum: sicut natura est causa oculi, quantum ad substantiam ejus, & non quantum ad defectum cœcitatatis, quæ ex natura defectu accidit.* Ubi S. Doctor, ut salvet Deum non esse causam peccati, quamvis concurrat ad actum intrinsecè malos, ut sunt blasphemia, actus odii Dei, & similes, non recurrit ad indifferentiam divini concursus, sed potiùs ad summam ejus actualitatem, & perfectionem, ratione cujus ita potest attingere & causare entitatem & actualitatem actus intrinsecè mali, ut ab ejus malitia & deformitate præscindat: sicut intellectus, ratione suæ perfectionis & immaterialitatis, formalitates inter se realiter identificatas præscindit, & ita attingit verum, quod non se extendat ad bonum, quamvis identificatum cum vero: vel sicut influxus animæ moventis & applicantis tibiam claudam ad motum progressivum, ita causat vitalitatem ipsius, ut ab ejus obliquitate & defectu præscindat. Unde inter motionem physicam & moralem hoc notabile reperitur discrimen, quod physica est præcisiva, & in actu ad quem movet, attingit solum entitatem, actualitatem, vitalitatem, aliasque formalitates ad ordinem physicam & lineam entis pertinentes, abstrahitque ad deformitatem & malitiam morali, quæ per accidens ex defectibilitate creaturæ rationalis ei adjungitur: moralis verò non est præcisiva, sed terminatur ad actum ut vestitum omnibus circumstantiis, & secundum omnes conditiones & modos quos recipit ab operante; & idè si actus ad quem movet sit malus, & regulis morum difformis, secundariò saltem & indirectè, ad ejus malitiam & deformitatem se extendit. Ex quo sequitur, Calvinum, utrumque genus motionis in Deo admittentem respectu malorum actuum, facere Deum authorem & causam peccati, & divinæ sanctitatis puritatem violare: secus verò Thomistas, & alios physica prædeterminationis assertores, qui solum primum genus motionis respectu illorum actuum in Deo agnoscunt, & docent concursum prævium, seu physicam præmotionem, præcisivam esse, & ita attingere ea quæ ad ordinem physicum & lineam entis pertinent, ut ad ea quæ ad genus moris spectant, & malitiam moralem exprimunt, nullatenus se extendat, ut in tractatu de voluntate Dei fusè expendimus.

Disp. 8.
art. 4.
§. 10.

38.

Dico secundò, Deum non posse dici causam peccati, etiam indirectè & per accidens, sicut qui aufert columnam sustentantem lapidem, dicitur indirectè & per accidens causa casus lapidis; vel sicut qui removet salem præservantem carnes à corruptione, dicitur indirectè & per accidens causa corruptionis illarum. Ita S. Thomas hic art. 1. ubi sic dicitur: *Similiter etiam neque indirectè (Deus est causa peccati) contingit enim quod Deus aliquibus non præbet auxilium ad evitandum peccata, quod si præberet, non peccarent, sed hoc totum facit secundum ordinem suæ sapientiæ & justitiæ, cum ipse sit sapientiæ & justitiæ; unde non imputatur ei quod*

Tom. III.

A *alius peccet, sicut causa peccati: sicut gubernator non dicitur causa submerisionis navis, ex hoc quod gubernat navem, nisi quando subtrahit gubernationem potens & debens gubernare.* Quibus verbis clarillimè conclusionem nostram & docuit & probavit. Ut enim id quod sequitur ad defectum actionis, alteri imputetur, & hic illius causa indirectè & per accidens dicatur, tria requiruntur, scilicet quod possit, & debeat agere, & non agat, ut tradit idem S. Doctor supra qu. 6. art. 3. his verbis: *Non semper id, quod sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam in agens, ex eo quod non agit, sed solum tunc cum potest & debet agere: si enim gubernator non posset navem dirigere, vel non esset ei commissæ gubernatio navis, non imputaretur ei navis submersio, quæ per absentiam gubernatoris contingeret.* De quo plura diximus in tract. de actibus humanis, ubi multis ostendimus, quod ut omnisio & effectus ex illa sequutus, voluntaria sint, requiritur debitum seu obligatio ponendi actum qui omittitur: Atqui Deus nemini tenetur dare auxilia efficacia à peccato præservantia, sed ad manifestandum suam justitiam, aut liberi arbitrii defectibilitatem, vel ob alios fines occultos suæ providentiæ, justissimè potest ea denegare, præsertim cum illa sint merè gratuita & supernaturalia, subindeque omni creaturæ indebita: Ergo quamvis ea frequenter denegat, & ad illorum denegationem, seu subtractionem, infallibiliter sequatur peccatum; sicut ex suspensione divini concursus conservantis, infallibiliter sequitur annihilatio creaturæ: *Necesse est enim* (inquit Innocentius 1.) *ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur:* non potest tamen dici causa peccati, etiam indirectè & per accidens.

Disp. 2.
art. 3.

Epist.
25. ad
Concil.
Carth.

39.

Quæres, an Deus possit dici causa non solum permissiva, sed etiam positiva, excœcationis & indurationis peccatorum?

Respondeo cum D. Thoma hic art. 3. quod si excœcatio & induratio sumantur secundum quod important motum animi inhærentis malo, & averfû à divino lumine, Deus non est causa illarum, sicut non est causa peccati: si verò sumantur ut dicunt subtractionem gratiæ, ex qua sequitur ut mens non illuminetur, & cor non emolliatur; Deus potest dici causa non solum permissiva, sed etiam positiva earum; quia in hoc posteriori sensu, non sunt culpa, sed pœna; pœna autem est à Deo non solum permissivè, sed etiam positivè; cum positivè ab illo taxetur, & decernatur in punitionem & reparationem præcedentis culpæ, in quo causalitas quædam saltem moralis importatur, ut patet hoc exemplo: Si Petrus casu extra propriam patriam reperiretur, & ad illam redire non posset sine auxilio non debito alicujus Principis; is autem in pœnam alicujus criminis ab illo commissi, tale auxilium denegaret, volens & decernens ut exul permaneret, exilioque illo puniretur, jure talis Princeps diceretur punire Petrum tali exilio, & esse auctor & causa illius pœnæ, non propter aliquem influxum physicum in illam, sed quia eam definivit & decrevit, atque ex ejus intentione auxilium ad redeundum in patriam denegavit. Cum ergo pariter Deus ex intentione puniendi peccatorem decernat ei auxilia denegare, ex quorum denegatione sequitur ut mens ejus non illuminetur, & cor non emolliatur, censetur esse causa

Ggg ij

saltem moralis excœcationis & indurationis illius, non ut habent rationem culpæ, sed solum pœnæ.

S. II.

Solvuntur objectiones.

40. **C**ONTRA primam assertionem objiciunt Hæretici quædam Scripturæ loca, in quibus nonnulla peccata Deo ut causæ tribui videntur: Psal. 104. *Converit cor eorum, ut odirent populum ejus.* Genes. 45. *Non vestro consilio, sed Dei voluntate, huc missus sum.* Actuum 2. *Definito consilio & præscientiâ Dei traditum.* Item 2. Regum 16. dicitur Deum præcepisse Semei ut malediceret David maledictione pessimâ. Denique Deus in Scriptura dicitur indurare, in errorem mittere, & obcœcare: Exodi 7. *Indurabo cor Pharaonis.* Isaïæ 63. *Quare errare nōs fecisti Domine de viarua?* Regum 22. *Dedit Deus spiritum mendacii in ore Prophetarum.* Addunt plura Augustini testimoniis, præcipue locum illum libri 5. contra Julianum, ubi dicit quod *Deus operatur in cordibus hominum, inclinando voluntates eorum ad quodcumque voluerit, sive in bonum, sive in malum.*
41. Respondeo primò his testimoniis solum denotari, Deum causare peccata, quantum ad materiale, seu quantum ad entitatem & actualitatem, quam de materiali important: quod non sufficit ut Deus dicatur absolute causa peccati, sed solum cum hac additione & reduplicatione, *quatenus est actus & ens*, ut docet D. Thomas in 2. dist. 37. qu. 2. art. 2.
42. Respondeo secundò cum eodem S. Doctore hic art. 1. ad 1. morem Scripturæ hunc esse, ut dicat Deum facere & imperare, quod duntaxat permittit & sinit, ut patet ex illo Job. 4. *Dominus dedit, Dominus abstulit*, id est permittit auferri. Et Marci 10. dicitur: *Moses mandavit vobis libellum repudii*; cum tamen Matth. 5. scribatur: *Moses permisit vobis libellum repudii.*
43. Respondeo tertio, Deum interdum dici velle & decernere peccata, non quia velit eorum malitiam & deformitatem, sed quia ea in bonum finem refert & ordinat: nam ut ait Basilus homil. quòd *Deus non sit auctor peccatorum*, quem admodum medicus utitur veneno viperæ, quod ipse non fecit, ita Deus utitur malitiâ hominis, cujus tamen ipse non est auctor: sic usus est peccato fratrum Joseph, in bonum ipsius, & in bonum fratrum; malâ voluntate Judæorum, ad bonum redemptionis hominum; & quod mirabilius est, peccato Adami, ad Incarnationis mysterium peragendum. Unde Augustinus: *Ne pureis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni agere de illis Deum: omnis malus aut idèd vivit, ut corrigatur, aut idèd vivit, ut per illum bonus exerceatur.*
44. Objicit deinde Suarez hic disp. 6. sect. unicâ num. 20. contra id quod diximus in primo corollario, nempe peccatum sub ratione entis & actus esse à Deo ut movente, & non solum ut simultaneè concurrente. Si Deus moveat & applicet voluntatem ad actum, qui est peccatum, revera est auctor peccati; quia licet directè solum applicet ad materiale, tamen ex vi illius motionis, ut hic & nunc fit à Deo, necesse est voluntatem exercendo illum actum peccare.
45. Deinde hæc sententia videtur dare Lutheranis & Calvinistis quidquid volunt: nam ipsi non

dicunt Deum efficaciter movere hominem ad formale peccati, sed duntaxat ad materiale, ad quod infallibiliter sequitur formale.

Præterea, si per impossibile Deus posset esse efficaci & convenienti, id facere posset, quàm physicè movendo & applicando voluntatem ad actum, à quo malitia inseparabilis est.

Tandem, si Deus moraliter & ex parte objecti moveret voluntatem ad actum peccati, verissimè diceretur auctor peccati; ut patet in Dæmone, & in homine, qui non alio modo sunt causæ peccati alterius: Ergo multò magis erit causa, si physicè & ex parte potentie voluntatem ad illum actum applicet; motio enim physica, major & potentior est quàm moralis.

Sed hæc parùm urgent, & facile dilui possunt. Ad primum enim negatur sequela. Ad cujus probationem dicendum est, quòd sicut quando anima mediante potentia gressivâ movet tibiam claudam, eamque applicat ad motum progressivum, necesse quidem est tibiam claudicare, sed hic defectus in curvitate tibiæ, non verò in animam moventem refertur; & quando scriba movet & applicat manum pueri ad formandos & delineandos characteres, licet in scriptura reperiat aliqua deformitas, hæc tamen non attribuitur magistro moventi & applicanti, sed discipulo deficienti, & ab ejus directione & applicatione se subtrahenti; nec talis defectus provenit ex vi motionis & applicationis magistri, sed ex concursu & cooperatione discipuli: ita pariter licet Deus moveat voluntatem ad actum qui est peccatum, eamque applicet ad materiale illius, id est ad producendam entitatem, actualitatem, vitalitatem, aliasque spectantes, & in Deum ut ultimum finem reducibiles; ex vi tamen hujus motionis & applicationis, non provenit in actu peccaminoso malitia & deformitas, sed solum entitas, actualitas, & vitalitas; talisque defectus in solam voluntatem deficientem, & à rectitudine divinæ motionis se subtrahentem, debet refundi: quia, ut supra dicebamus, divina motio præcursiva est, & ita producit in actu voluntatis creatæ rationes in Deum ut ultimum finem reducibiles, quòd præcursat ab aliis quæ important deformitatem & defectum, & dicunt aversionem à Deo ut ultimo fine; objectum enim divinæ omnipotentie est id duntaxat quod in Deum ut ultimum finem est ordinabile, cum ratio principii & ultimi finis sibi mutuò correfpondeant, & inter se convertantur.

Ad secundum nego Antecedens: Lutheranis enim & Calvinistæ in primis docent Deum non solum physicè, sed etiam moraliter movere voluntatem ad actus malos & peccaminosos, ut videre est in Calvino 1. instit. cap. 18. & lib. 2. cap. 4. Zuinglio serm. de pœnit. & Theodoro Beza aphorismo 38. affirmantibus Deum non tantum permittere peccata, sed etiam ea præcipere & mandare, ac utendo ministerio Dæmonum, instigare homines ad peccandum: præceptum autem, & instigatio, seu suasio, ad motionem moralem pertinent. Deinde Lutheranis & Calvinistæ talem admittunt motionem, quæ non relinquit in voluntate indifferentiam activam, seu potentiam ad oppositum, sed solum spontaneitatem, seu immunitatem à coactione: ex quo evidenter sequitur, quòd si in activus voluntatis, ita motæ & applicatæ à Deo,

T
de
lun
De
dis
ari

In Psal
54.

E

49.

reperitur peccatum, illud in Deum moventem, non verò in voluntatem motam refundendum sit; quia voluntas creata non potest in suos actus bonitatem vel malitiam moralem inducere, nisi liberè, & cum indifferentia actiua, seu potentia ad oppositum operetur: *Ibi enim* (inquit S. Doctor in 2. dist. 24. qu. 3. art. 2.) *incipit genus moris, ubi primò dominium voluntatis invenitur.* Hæc autem quàm aliena sint à principiis & doctrina Thomistarum, quis non videat? Thomista enim docent Deum non movere moraliter, sed physicè tantùm ad materiale peccati, & affirmant talem motionem relinquere in voluntate indifferentiam actiua, seu potentiam ad oppositum: unde toto cælo à Lutheranis & Calvinistis differunt, ut in Apologia Thomistarum, Tractatu de scientia Dei inserta, fusè ostendimus.

Art. 7.

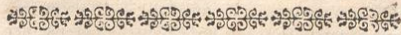
50. Ad tertium nego etiam Antecedens: cum enim motio physica, ut sæpè diximus, sit præcisiva, & ad ea solùm quæ ad ordinem physicum pertinent se extendit, non potest causare peccatum, quod est quidam defectus ad genus moris spectans, nisi sit conjuncta cum motione morali. Quare si per impossibile Deus posset esse causa peccati, non posset alio modo per alios illud causare, quàm moraliter & physicè simul movendo voluntatem creatam ad actum peccati.

51. Ad ultimum, concessò Antecedente, nego consequentiam. Ad cujus probationem dicendum est, quod licet motio physica sit major morali intensivè, id est potentior & efficacior, est tamen minor extensivè, quia, ut diximus, sinit intra ordinem physicum, nec se extendit ad ordinem moralem, sicut motio moralis. Unde hæc argumenta contra Suarem, & alios scientiæ mediæ assertores, facilè retorqueri possunt: cum enim illi doceant, Deum sæpè ponere homines in illis circumstantiis & occasionibus, in quibus per scientiam mediam prævidit eos infallibiliter peccaturos, manifestum est, juxta illorum principia, Deum moraliter movere & prædeterminare homines ad peccandum, ut Lutherani & Calvinistæ asserunt, subindeque esse causam peccati, quod ut ostendimus, in solam motionem moralem potest reduci. Nam sicut occasiones peccandi moraliter movent & incitant ad peccandum; juxta illud commune Gallorum, *l'occasion fait le larron*: ita & qui ponit hominem in illis, moraliter ad peccatum movere censetur, ut alibi fusè exposuimus.

Tract.
de voluntate
Dei
dist. 3
art. 4.

De causa peccati ex parte Dæmonis, de qua agit S. Thomas qu. 80. nulla est celebris difficultas: certum est enim, Diabolum indirectè solùm & per accidens esse causam peccati: primò per modum proponentis objectum malum; secundò per modum suadentis & allicientis, quando una cum objecti propositione excitat & movet appetitum sensitivum per passiones, aut phantasiam, quibus objectum reddit valde conveniens & optabile, & consequenter rationibus quibusdam apparentibus, depromptis ex phantasia, intellectum decipit: intellectus verò sic deceptus, voluntatem ad peccandum trahit, ut explicat S. Doctor art. 1. & 2. illius quæstionis. Nunquam tamen potest Dæmon necessitatem peccandi voluntati inferre, quia eam non movet nisi per modum proponentis objectum (non enim potest fundum animæ seu voluntatis immediate pervadere & penetrare, cum hoc sit solius Dei qui eam creavit) nullum autem bonum

A creatum & delectabile, quamvis cum rationibus validissimis voluntati proponatur, potest ei necessitatem inferre, cum non possit eam perfectè implere, seu plenè satiari, juxta illud D. Bernardi: *Animam capacem Dei, quidquid eo minus fuerit, non implebit; & istud: Anima rationalis ad imaginem Dei creata, cæteris rebus occupari potest, satiari non potest.*

DISPUTATIO VII.

De peccato originali.

Ad quæstionem 81. & duas sequentes.

INTER causas peccatorum extrinsecas, ultima est homo, qui dupliciter potest ad alienum peccatum concurrere, nempe per modum proponentis & suadentis (qui modus est ei communis cum Dæmone, & idè de eo D. Thomas specialem noluit instituire quæstionem) & ut principium generationis, culpam simul cum naturâ traducens, qui modus est proprius solius hominis, non cujuscumque, sed primi parentis, qui cum esset à Deo constitutus caput naturæ humanæ, totam illam in se peccando vitiauit, & sic vitiatam, per feminalem propagationem in posteros transfudit: & de ista causa fusè disserit S. Doctor à quæst. 81. usque ad 84. existentiam, essentiam & subjectum peccati originalis exponens. Ejus vestigiis inhærentes, hæc tria in hac disputatione elucidare conabimur. Ad demum etiam aliquid de pœna debita originali peccato. Porro hæc disputatio maximi ponderis est & momenti, cum ex cognitione peccati originalis dependeat præcipuorum fidei articulorum notitia. Unde egregiè Augustinus lib. de peccato origin. contra Pelagium & Cælestium cap. 24. *In causa duorum hominum, quorum per unum venundati sumus sub peccato, per alterum redimimur à peccato: per unum precipitati sumus in mortem, per alterum liberamur ad vitam, propriè fides Christiana consistit.* Et lib. 5. contra Julian. cap. 2. asserit quod ad eò est necessaria peccati originalis notitia, ut qui illud negant, ipsa fidei fundamenta nitantur subvertere.

ARTICVLVS PRIMVS.

An sit peccatum originale?

ECVM quæstio an est, juxta Aristotelem præmitti debeat quæstioni quid est, peccati originalis existentia adversus Pelagianos demonstranda est, priusquam ejus naturam & quidditatem explicemus.

§. I.

Error Pelagij proseribitur.

TRADUCTIONEM peccati Adæ in ejus posteros negarunt olim Pelagius, & ejus discipuli Cælestius & Julianus, ut refert D. Augustinus variis in locis. Qui error quinque potissimum propositionibus constabat. Prima

Ggg iij